

МОВИ НАРОДІВ АЗІЇ, АФРИКИ, АБОРИГЕННИХ НАРОДІВ АМЕРИКИ ТА АВСТРАЛІЇ

УДК 81`36/37::811.581

DOI <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2022.2-2/34>

Оськіна Н. О.

ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Бабіч А. С.

ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

СЕМАНТИЧНІ ТА СИНТАКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КИТАЙСЬКИХ КРИЛАТИХ ВИСЛОВІВ «ЦІНЦЗЮЙ»

Ефективність оволодіння іноземною мовою може піддаватися сумніву, якщо відбувається поза контекстом національно-культурної специфіки. Саме тому особливості фразеологізмів китайської мови є джерелом постійних пошуків. Дослідження китайських крилатих висловів зумовлено необхідністю розуміння та оволодіння глибиною китайської мови та заглиблення у китайську культуру.

У результаті дослідження наукових педагогічних, методичних та філологічних джерел було визначено, що китайські крилаті фрази «цзінцзюй» (警句 jǐngjǔ) є лаконічними, відточеними промовами з глибоким семантичним змістом і великою силою художнього змісту, є одним із засобів образної та виразної літературної мови та являють собою лаконічні формулювання ідей та уявлень. Цитати будь-якої людини передавалися із покоління в покоління і зараз вони являють собою стійкі вирази. Національна культурна специфіка «цзінцзюй» спирається на історичні, культурні та релігійні фактори, класичну китайську літературу, історичні хроніки, філософські трактати.

Для семантичного аналізу крилатих висловів «цзінцзюй» із «Великої книги східної мудрості» було відібрано 20 китайських крилатих висловів «цзінцзюй», з яких було виділено 7 груп за такими семантичними полями: «мотивація», що складає 19% всієї вибірки, «навчання» – 29%, «совість» – 5%, «праця» – 9%, «любов» – 10%, «дружба» – 9% та «життя» – 19%.

Для синтаксичного аналізу крилатих висловів «цзінцзюй» було відібрано 15 китайських крилатих висловів «цзінцзюй», які було поділено на 4 групи за основними синтаксичними структурами, представленими в них: прості речення із одним другорядним членом речення, що складає 20% всієї вибірки; прості речення із складеним іменним присудком – 40%; складносурядні безсполучникові речення – 20%; складнопідрядні речення із підрядним умови – 20%.

Ключові слова: китайська мова, крилаті вирази, «цзінцзюй», фразеологія, семантичний, синтаксичний.

Постановка проблеми. За багатотисячолітню історію китайська розмовна мова збагатилася величезною кількістю прислів'їв, ідіом та крилатих виразів, серед яких і ті, що прийшли з художніх творів китайських письменників та поетів, і ті, що вийшли з фольклорних народних сказань, повсякденного життя простих людей. Звернення до фразеології мови є важливою та актуальною частиною вивчення картини світу народу, адже афоризми, крилаті вирази зберігають у стійкій формі уявлення про дійсність з погляду культури,

історичного досвіду, менталітету будь-якої нації. Зараз у Китаї користуються крилатими висловами, тому їх досліджування є дуже важливим аспектом для тих, хто вивчає китайську мову, адже вони є образними висловлюваннями, що передають мудрість і знання народу. Дослідження китайських крилатих висловів «цзінцзюй» дає можливість краще оволодіти китайської мови та заглибитися у китайську культуру.

В усному монологічному та діалогічному мовленні китайців нерідко зустрічаються крилаті

вислови, як один з виразних засобів китайської фразеології. Китайські крилаті вислови «цзінцзюй» були яскравим проявом усної творчості протягом багатьох століть та представляють собою лаконічні формулювання ідей та уявлень. Стаття робить певний внесок до з'ясування ролі крилатих висловів «цзінцзюй» в китайській мові, а також до визначення своєрідності китайської мови та розуміння національно-культурної специфіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Треба зауважити, що питання дослідження крилатих висловів «цзінцзюй» у сучасній китайській мові є недостатньо вивченим, хоча лінгвістична наука має накопичений досвід вивчення усього багатства фразеологічного фонду китайської мови. Теоретичною основою дослідження стали ідеї фразеологічних, лексикологічних та лінгвокультурологічних наукових шкіл китаєзнавців: В. І. Горелова, І. В. Войцехович, У. М. Решетнева, К. В. Барчукової тощо; китайських лінгвістів: Вен Дуаньчжен, Чен Я Фан, Хуан Сухуа, Хао Хуеймін, Ян І Лін тощо.

Постановка завдання. Мета статті полягає у визначенні семантичних та синтаксичних особливостей китайських крилатих висловів «цзінцзюй».

Досягнення мети передбачає розв'язання таких завдань:

1. Виявити сутність крилатих висловів «цзінцзюй» в китайській мові;
2. Визначити семантичні та синтаксичні особливості китайських крилатих висловів «цзінцзюй».

Виклад основного матеріалу. Китайські крилаті фрази «цзінцзюй» (警句 jǐngjǔ) є лаконічними, відточеними промовами з глибоким семантичним змістом і великою силою художнього змісту. Їхній зміст частково збігається з українськими «крилатими фразами». Запозичення, цитати, часто використовувані, перетворюються в крилаті фрази, часто називають ходячими цитатами. Китайські крилаті вислови «цзінцзюй» відносяться до короткого та глибокого зворушливого речення [7, с. 3].

Китайські крилаті вислови «цзінцзюй» відрізняються своєрідною лапідарністю, проте повністю розкривають сутність складних понять. Бувають такі крилаті слова, вислови які з дивовижною влучністю визначають зміст досить складних явищ [8, с. 25].

Існує парадоксальний та афористичний цзінцзюй. Усі вони мають важливий фундамент: у них містяться важливі поради або повчальні повідомлення щодо будь-якої специфічної проблеми.

Хтось стикається з якоюсь проблемою і якимось чином або долає її, або зазнає поразки. Спосіб, за допомогою якого герой вирішує свою проблему, може в аналогічній ситуації виявитися підходящим для інших людей [8, с. 3].

Запозичення, цитати (алюзії) при вживанні перетворюються на крилаті слова, звані також іноді ходячими цитатами. Послугуючись дослідженнями В. І. Горелова можемо виділити два основні різновиди фразеологічних одиниць цього типу в китайській мові:

1. Гийен (格言 geyan);
2. Цішо (奇言 qishuo) [2, с.50].

Перший різновид – гийен (格言 geyan) зразкові вирази, інша назва «дженйен» (箴言 zhenyan), що означає навчання, моралі, сентенції. Це афористичні цзінцзюй, які є висловлюванням філософського характеру, що навчають людей, передаючи з покоління в покоління накопичений життєвий досвід. Такі афоризми характеризуються повнотою семантичного змісту, лаконічністю і витонченістю словесного вираження. Вони, як правило, в основному використовуються для мотивації людей, говорять їм правду і нагадують про необхідність підтримувати певний духовний характер у своєму житті, тому вони також пропонують пробудження. Часто вони є максимами світської мудрості [1, с. 101].

Характерною ознакою китайських афоризмів «гийен» є архаїчність лексики, тобто насиченість архаїзмами та веньянізмами. Вони відрізняються єдністю, компоненти втрачають своє значення, натомість утворюється загальне значення [1, с. 103].

Також відмічається, що китайські афоризми «гийен» є дидактичними висловами літературного характеру. Вони написані мовою веньянь (кит. 文言, пін'їнь wényán) і нерідко включаються китайськими філологами до словників чен'юїв [6, с. 11].

Прикладом таких китайських афоризмів «гийен» є: «己所不欲, 勿施于人» (пін'їнь. «jǐ suǒ bù yù, wù shī yú rén», українською – «Не роби іншому того, чого не бажаєш собі.») [7, с. 51].

Другий різновид – «цішо» (кит. 奇说, пін'їнь. qishuo), що означає дивні, несподівані слова. Це парадоксальні «цзінцзюй» [2, с. 198].

Парадокс (від грецької paradoxos — «несподіваний», «дивний») — це міркування, яке не належить до ряду істинних чи хибних. Це несподіване, дивне судження, що суперечить звичайним уявленням. Однак це уявна невідповідність, бо насправді парадокс відбиває глибокі протиріччя реальної дійсності [8, с. 76].

Зазвичай парадокс є коротким і чітким формулюванням думки, має досконалу словесну форму. Зовнішня, здавалося б, суперечливість створює яскравий стилістичний ефект. Парадокс має високу експресивність, велику силу художнього впливу. Спростовуючи звичні уявлення, глибоко розкриваючи сутність явищ, феномен демонструє самотутнє, незалежне мислення [8, с. 76].

Прикладом таких парадоксальних виразів «цішо» є: «会浮水的淹死, 会骑马的摔死». (北方俗语) (пінйїнь. huì fú shuǐ de yān sǐ, huì qí mǎ de shuāi sǐ, українською – «Хто вмів плавати – тоне, той, хто вмів їздити на коні – розбивається» [7, с. 54].

Для семантичного аналізу крилатих висловів «цзінцзюй» із «Великої книги східної мудрості» було відібрано 20 китайських крилатих висловів «цзінцзюй», з яких було виділено 7 груп за такими семантичними полями: мотивація, навчання, совість праця, любов, дружба, життя (Діаграма 1) [3, 5–800].

Діаграма 1 демонструє, що було виділено 7 семантичних полів: «мотивація», що складає 19% всієї вибірки, «навчання» – 29%, «совість» – 5%, «праця» – 9%, «любов» – 10%, «дружба» – 9% та «життя» – 19%.

Наведемо деякі приклади. «**Мотивація**»: «比别人多一点执着·你就会创造奇迹» – «Якщо ви будете наполегливішими за інших, ви будете творити дива», «使人疲惫的不是远方的高山·而是鞋里的一粒沙子» – «Людей втомлюють не далекі гори, а піщинка у черевиках».

«**Навчання**»: «书, 能保持我们的童心; 书, 能保持我们的青春» – «Книги можуть зберегти нашу невинність, книги можуть зберегти нашу молодість», «读过一本好书, 像交了一个益友» – «Читати хорошу книгу – все одно що знайти хорошого друга».

«**Совість**»: «一个人最伤心的事情无过于良心的死灭» – «Найсумніше для людини – ні що інше, як смерть совісті».

«**Праця**»: «只有勤勉、毅力才会使我们成功... 而勤勉、毅力又来源于为达到成功所需要的手段» – «Тільки працьовитість і наполегливість можуть зробити нас успішними... а працьовитість і наполегливість виходять із засобів, необхідних для досягнення успіху».

«**Любов**»: «真挚而纯洁的爱情, 一定渗有对心爱的人的劳动和职业的尊重» – «Щира і чиста любов – це повага до праці та занять коханого».

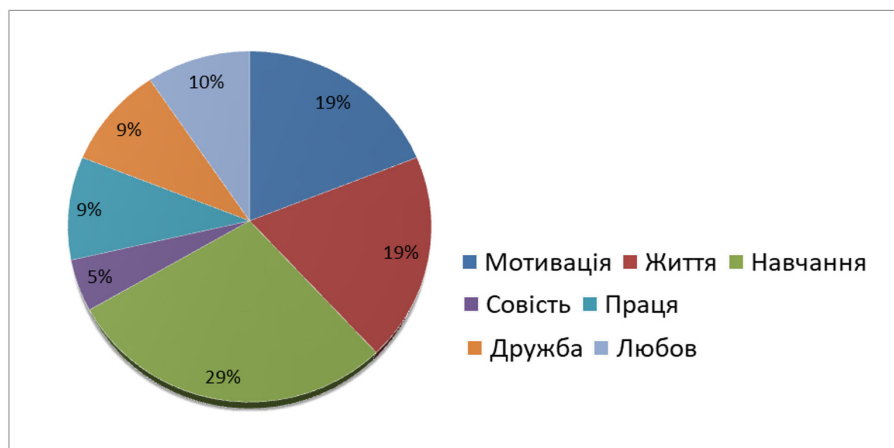
«**Дружба**»: «谅解、支援和友谊, 比什么都重要» – «Розуміння, підтримка та дружба важливіші за все інше»; «友谊使欢乐倍增, 悲痛锐减» – «Дружба примножує радість і зменшує горе».

«**Життя**»: «鸟之将死, 其鸣也哀; 人之将死, 其言也善» – «Коли птах ось-ось помре, його крик сумний, коли людина ось-ось помре її слова добрі».

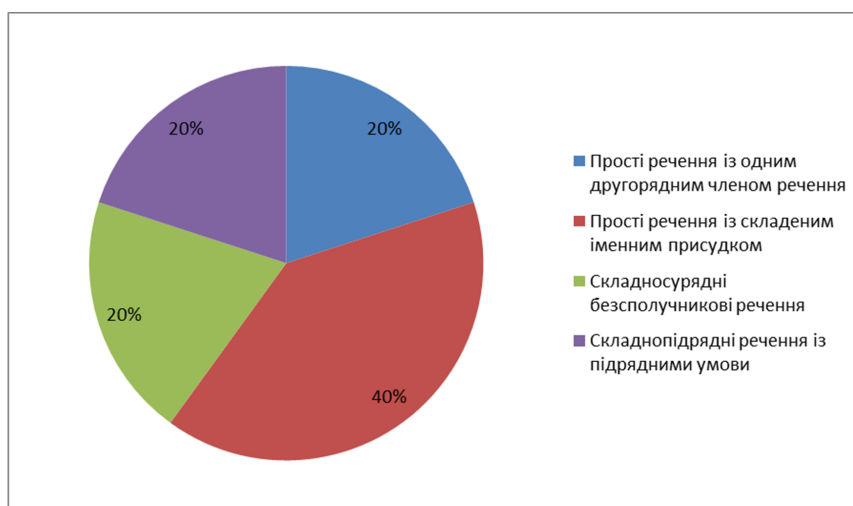
Ця вибірка свідчить про те, що більшість крилатих висловів «цзінцзюй» належать семантичному полю «навчання».

Для синтаксичного аналізу було відібрано 15 китайських крилатих висловів «цзінцзюй». Виявлено, що вони відповідають 4 групам за основними синтаксичними структурами, представленими в них: прості речення із одним другорядним членом речення, прості речення із складеним іменним присудком, складносурядні безсполучникові речення, складнопідрядні речення із підрядним умови (Діаграма 2) [3, 5–800].

Діаграма 2 демонструє, що «цзінцзюй» представлені простими реченнями складають 20% всієї вибірки, представлені простими реченнями із складеним іменним присудком – 40%, представлені складносурядними безсполучниковими

Діаграма 1

Діаграма 2

реченнями – 20%, представлені складнопідрядними реченнями із підрядними умови – 20%.

Ця вибірка свідчить про те, що найпоширеніша синтаксична конструкція крилатих висловів «цзінцзюй» в розмовному дискурсі – це прості речення із складеним іменним присудком.

Висновки і пропозиції. В результаті семантичного аналізу було виділено 7 семантичних полів: «мотивація», «навчання», «совість», «праця», «любов», «дружба» та «життя». Було визначено, що більшість крилатих висловів «цзінцзюй» відноситься до семантичного поля «навчання».

В результаті синтаксичного аналізу було виділено 4 структурні групи: прості речення із одним другорядним членом речення, про-

сті речення із складеним іменним присудком, складносурядні безсполучникові речення, складнопідрядні речення із підрядним умови. Було визначено, що більшість крилатих висловів «цзінцзюй» є простими реченнями із складеним іменним присудком.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо у доповненні класифікації китайських крилатих висловів «цзінцзюй» та засобів їх використання. Стаття робить певний внесок до систематизації китайських крилатих висловів «цзінцзюй», а також до розуміння національно-культурної специфіки, що може стати підґрунтям для ефективного формування китайськомовної комунікативної компетентності.

Список літератури:

1. Барчукова К. В., Пескова А. В., Подкидышева Е. И., Скромных В. Э. Фразеология в китайском языке. Молодой Ученый. 2015. №18. С. 514-517.
2. Горелов В.И. Стилистика современного китайского языка. Москва, 1979. 192 с.
3. Евтихов О.В. Большая книга восточной мудрости. Москва, 2018. 800 с.
4. Кубрякова Е.С. О понятиях дискурса и дискурсивного анализа в современной лингвистике. Москва, 2000. 215 с.
5. 向光忠, 成语与民族自然环境, 文化传统, 语言特点的关系. 2011. 126 页. (Сян Гуанчжун, Зв'язок між ідіомами та національним природним середовищем, культурними традиціями та особливостями мови. 2011. 126 с.)
6. 汉语成语研究史式四川人民出版社. 1979. 页. 25–29. (Історія вивчення китайських ідіом. Сичуань : Сичуаньське народне видавництво. 1979. С. 25–29.)
7. 成语简论马国凡辽宁出版社. 1959. 51 页. (Коротка дискусія про ідіоми. Ляонін : Видавництво Ма Гофань. 1959. 51 с.)
8. 《成才之路 品读处世名人名言》黄靖懿编著. 2015. 76 页. («Шлях до таланту: читання цитат знаменитостей» під редакцією Хуан Цзіньї. 2015. 76 с.)

Oskina N. O., Babich A. S. SEMANTIC AND SYNTACTIC FEATURES OF CHINESE WINGED EXPRESSIONS «JINGJU»

The effectiveness of mastering a foreign language can be questioned if it takes place out of the context of national and cultural specifics. That is why the peculiarities of Chinese phraseology are a source of constant

research. The study of Chinese winged expressions is conditioned by the need to understand and master the Chinese language and delve into the Chinese culture.

A study of scientific pedagogical, methodological and philological sources has determined that Chinese winged phrases “jingju” (警句) are concise, refined speeches with deep semantic content and great power of artistic content, are one of the means of figurative and expressive literary language and are a concise formulation of ideas and notions. Quotes of any person have been passed down from generation to generation and now they are set expressions. The national cultural specifics of “jingju” is based on historical, cultural and religious factors, classical Chinese literature, historical chronicles, and philosophical treatises.

For the semantic analysis of “jingju” winged expressions, 20 Chinese “jingju” winged expressions were selected from “The Great Book of Oriental Wisdom”, from which 7 groups were selected according to the following semantic fields: “motivation”, which is 19% of the total sample, “learning” – 29%, “conscience” – 5%, “work” – 9%, “love” – 10%, “friendship” – 9% and “life” – 19%.

For the syntactic analysis of “jingju” winged expressions, 15 Chinese “jingju” winged expressions were selected, which were divided into 4 groups according to the main syntactic structures represented in them: simple sentences with one secondary part of the sentence, which is 20% of the total sample; simple sentences with a compound nominal predicate – 40%; compound asyndetic sentences – 20%; complex sentences with a subordinate clause of condition of – 20%.

Key words: the Chinese language, winged expressions, «jingju», phraseology, semantic, syntactic.